

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра «Філософії»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛЮДИНА І СВІТ: філософський дискурс

Освітня програма: «Міжнародний бізнес»

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Затверджено на засіданні кафедри
філософії
Протокол № 1 від 25 серпня 2020 р

м. Запоріжжя, 2020

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	ЛЮДИНА І СВІТ: філософський дискурс вибіркова
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Викладач	к. філос. н., доц. Арсентьева Галина Олександрівна
Контактна інформація викладача	(061)769-82-85 arsentevagalia@gmail.com
Час і місце проведення навчальної дисципліни	Згідно з розкладом (предметна аудиторія кафедри: а. 540, а. 549-а)
Обсяг дисципліни	90 год., 3 кредити, лекції – 15 год. семінарські заняття – 15 год., самостійна робота – 60 год. (денне відділення, 70 год. (заочне відділення). Вид контролю: іспит
Консультації	1 година аудиторно 1 раз на тиждень згідно з графіком консультацій, і 1 година в режимі онлайн у сервісі Viber (за графіком консультацій викладача), а також повідомлення та листування на платформі електронної пошти arsentevagalia@gmail.com з обов'язковим двостороннім зв'язком під час онлайн-консультацій (за графіком консультацій викладача 1 раз на тиждень).
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
<p>Пререквізити: Для освоєння студентами необхідних теоретичних знань та отримання практичних навичок щодо курсу «Людина і світ: філософський дискурс» попередньо їм необхідно опрацювати таку дисципліну як «Історія України». Після цього одночасно з курсом «Людина і світ: філософський дискурс» опрацюються такі курси, як «Історія міжнародних економічних відносин» та «Політико-правова система України».</p> <p>Постреквізити: Отримані знання в подальшому стають теоретико-методологічною базою для здобувачів при опануванні таких дисциплін як «Історія української культури», «Міжнародні економічні відносини», «Макроекономіка», «Міжнародна торгівля», «Міжнародна економічна інтеграція» та «Глобалізація і транснаціоналізація світової економіки».</p>	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
<p>Курс «Людина і світ: філософський дискурс» у Національному університеті «Запорізька політехніка» входить до циклу дисциплін загальної підготовки, що забезпечують формування когнітивної, світоглядної, соціально-адаптивної, загальнокультурної компетенцій бакалаврів і є вибірковою дисципліною для спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», освітньої програми (спеціалізація) «Міжнародний бізнес». Курс «Людина і світ: філософський дискурс» передбачає ознайомлення студентів із основними ідеями, теоріями та проблемами світової філософії, із розмаїттям підходів і методологій при їх вирішенні. Все це має забезпечити у студентів усвідомлення специфіки філософського знання, сприяти формуванню у них високої світоглядно-методологічної культури мислення та формування гуманістичних цінностей.</p> <p>Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов</p> <p>загальні компетентності:</p> <p>ЗК 3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.</p> <p>ЗК 4. Здатність планувати та управляти часом.</p>	

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 9. Уміння бути критичним та самокритичним.

ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)

ЗК 11. Здатність працювати в команді.

ЗК 12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 2. Здатність використовувати інструментарій філософського і соціально-філософського аналізу для розуміння категорій, теорій, концепцій і методів у галузі міжнародного бізнесу, застосовувати основні філософські принципи для теоретичних знань щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин в цілому і міжнародного бізнесу зокрема.

СК 3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародного бізнесу з урахуванням базових уявлень про основи філософії, що сприяють розвитку міжнародного бізнесу як системи.

СК 8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами будь-якої діяльності, у тому числі у міжнародних економічних відносинах та міжнародному бізнесі різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК 11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням філософії причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

СК 16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань на підґрунті світоглядно-гуманістичного змісту філософії, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності на основі застосування філософської методології.

Очікувані програмні результати навчання:

РН 1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

РН 3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

РН 5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

РН 7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН 10. Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку, суб'єктів міжнародного бізнесу та стратегії їх поведінки.

РН 15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

4. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є – формування філософської культури мислення, засвоєння студентами базових теоретичних знань та практичних навичок застосування філософської методології при розв'язанні ними завдань суспільної та індивідуальної життєдіяльності.

5. Завдання вивчення дисципліни

Завдання вивчення навчальної дисципліни – у тому, щоб студенти-бакалаври, майбутні магістри, науковці, фахівці з різних галузей суспільного виробництва збагатили свій інтелектуально-творчий потенціал знаннями:

- на понятійному рівні – основних тенденцій розвитку сучасної філософії, її історії, її основних сучасних напрямків, шкіл, концепцій, а також засвоїли загальну теорію пізнання;
- на фундаментальному рівні – змісту філософії, її сутності, предмету та структури, її історії, зокрема, й особливостей історії вітчизняної філософської думки;

на практично-творчому рівні – сучасного стану філософського знання людства, осягнули завдання, принципи й функції комунікативної філософії сучасного світу (на відміну від онтологічної чи гносеологічної філософії попередніх епох).

6. Зміст навчальної дисципліни

Основними формами навчальної роботи при вивченні дисципліни є лекційні та семінарські заняття. Лекції проводяться з базових теоретичних знань та практичних навичок застосування філософської методології при розв'язанні ними завдань суспільної та індивідуальної життєдіяльності. Ця інформація містять узагальнений теоретичний матеріал і є базою для самостійної роботи студентів. В процесі читання лекцій увага концентрується на найбільш складних питаннях досліджуваної теми, додаються рекомендації для самостійної роботи над відповідними темами. Навчальна дисципліна «Людина і світ: філософський дискурс» викладається за кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Тематика дисципліни розрахована на 2 змістовних модуля, які містять 6 тем.

Змістовий модуль 1. Філософія про людину та світ у попередні епохи історії людства

Тема 1. Що таке філософія. Коло філософських проблем

Що таке філософія та навіщо вона. Основні "визначення" філософії. Філософія у системі культури. Філософія і людське мислення. Історичні системи знання (й типи світогляду історичної людини) – міфологія, релігія, наука – та філософія. Функції та роль філософії у сучасному світі.

Специфіка філософського знання (філософії як системи знання людини про світ) та природа філософських проблем. Основні поняття і категорії філософії: «людина», «буття», «свідомість», «самосвідомість». Коло філософських проблем: «людина – світ» як предмет філософії, проблема буття, проблема свідомості та мислення, проблема пізнаваності світу тощо. "Вічні" питання філософії: проблема смерті та безсмертя людини, проблема людського щастя, проблема сенсу людського життя й інші. Філософія як історія виникнення та розвитку філософських напрямків, систем, шкіл, проблем.

Тема 2. Світ і людина у філософії Давнього Сходу

Давній світ як Давній Схід. Особливості філософствування на Давньому Сході. Східна парадигма філософського знання: витoki і джерела формування. Картина світобудови, згідно з давньосхідною філософією, та місце людини у ній. Основні поняття східної філософії: «сансара», «нірвана», «карма», «атман», «брахман», «медитація» й ін. Шляхи духовного розвитку людини у філософії Давньої Індії. медитація, нірвана. Даршани давньоіндійської філософії. Філософія Давнього Китаю: основні філософські школи, напрямки, проблеми. Основні поняття давньокитайської філософії: «дао», «де», «гуни», «їнь», «ян», «змінення». Місце людини в світі у філософії даосизму. Соціально-політична проблематика у філософії Давнього Китаю: моїзм, легізм, конфуціанство.

Тема 3. Людина класичного західного світу (класичної парадигми філософствування): Античність, Середні віки, Новий час

Концепт «людина» у класичній парадигмі філософствування: Античність, Середні

віки, Новий час.

Людина та світ у філософії епохи Античності. Становлення філософської проблематики: досократики. Проблема першооснови світу: Фалес, Анаксимен, Анаксимандр. Натурфілософія та космоцентризм Античності. Зародження діалектики: Геракліт. Елементи наукового мислення: Піфагор. Парадокси могутності людського розуму: Зенон Елейський. Народження філософії людини (софісти, Сократ): формула «людина – міра усіх речей» софістів та формула «Пізнай себе!» Платон: «вчення про ідеї» та теорія ідеальної держави. Філософська система Аристотеля (метафізика, формальна логіка). Стоїки, епікурейці, скептики, кініки (циніки) й інші.

Людина Середніх віків та світ людини (картина світу) цієї епохи. Християнський релігійний світогляд як основне джерело формування європейської середньовічної філософії. Особливості теологічного світогляду та світосприймання. Світ та людина як творіння Бога. Проблема душі та тіла, віри та розуму (перша – за принципом «вірю, щоб зрозуміти» Блаженного Августина та друга – за принципом «вірю, щоб зрозуміти» Томаса Аквіната моделі ортодоксії у філософії Середніх віків, феномен середньовічної схоластики). Проблема людської волі. Руйнування картини світу Середніх віків: епоха Реформації (Мартін Лютер). Становлення перед-буржуазного типу людини.

Революція у свідомості людини епохи Відродження. Народження людського «Я» Нового часу (історичний, культурологічний, психологічний й ін. аспекти). Культура «у пошуках індивідуальності». «Абстрактний індивідуалізм» людини Нового часу.

Людське «Я» Нового часу: гносеологічний вимір людини («Розум, що Пізнає» Нового часу). Формула «знання є силою, якщо воно істинно» Ф.Бекона. «Cogito ergo sum» («мислю, отже, існую») Р.Декарта.

Політична філософія Нового часу: Н.Макіавеллі, Т.Гоббс, Дж.Локк. Логіка формування класичного поняття «держави». Теорія «суспільного договору» між державою та суспільством (людиною) Дж.Локка.

Філософія марксизму. Проблема людини у діалектико-матеріалістичній концепції суспільства (та людини) марксизму.

Змістовий модуль 2. Філософія сучасного світу та у сучасному світі

Тема 4. Людина та світ у неklasичній парадигмі філософствування

Специфіка сучасного філософського дискурсу про світ та людину.

Цінність філософії для особи та суспільства. Значущість філософського знання й філософського тлумачення людини у сучасному полікультурному світі.

Зміна засад філософського мислення наприкінці ХІХ - поч. ХХ ст.: перегляд принципів і традицій класичної раціоналістичної філософії та народження нового («неklasичного») філософського підходу до світу та до людини. Критика раціоналістичної традиції: «світова воля» А.Шопенгауера, «Бог мертвий» та «надлюдина» і «переоцінка цінностей» Ф.Ніцше.

Неklasичне «буття людини у світі», замість «буття світу» та «буття людини» класичних епох. Людина у новому специфічному вимірюванні. Людська суб'єктивність (суб'єктивне буття людини) як новий вид реальності у філософії Новітнього часу.

Тема 5. Людина у світі Новітнього часу (ХХ-ХХІ ст.): філософські обрії життєдіяльності

Людина та світ Новітнього часу: основні філософські характеристики сучасної картини світу та філософські координати життєдіяльності сучасної людини.

«Світ абсурду» ХХ ст. Західна філософія ХХ ст.: феноменологія, екзистенціалізм, герменевтика, постпозитивізм й ін. Філософія психоаналізу З.Фрейда: проблема співвідношення «свідомого» та «несвідомого» у людині. Філософія мови Новітнього часу: «мовні ігри», «світ (та людина) як текст».

Філософія постмодерного світу (з кінця ХХ ст.): «руйнування наративів», відмова від будь-якого центрування картини світу та «глобальний поліцентризм», «деконструкція»,

«дискурс», «ризوما», «хаосмос», інтерпретативне мислення тощо. Деякі філософські аспекти буття людини у сучасній цивілізації XXI ст.

Тема 6. Людина-суспільство-світ у сучасній українській філософії

Витоки, джерела та етапи становлення української філософії. Філософські думки в епоху Київської Русі. Антропологічна традиція у Києво-Могилянській Академії. Оформлення принципу кордоцентризму в українській філософії: Г.Скорова про «дві натури, три світи», про «сродну працю». Серце, розум, віра у філософії П.Юркевича. Філософські обрії української культури XVIII-XIX ст. Початок розробки філософії української ідеї. Кирило-Мефодіївське товариство. Академічна філософія в Україні кінця XIX - початку XX ст. Феномен радянської філософії. Філософія і радянська ідеологія. Філософська та соціально-політична думка в українській діаспорі. Гуманістична спрямованість діяльності «шестидесятників». Тенденції розвитку української філософії на межі XXI ст. Проблема діалектики взаємозв'язку людини та суспільства. Київська антропологічна школа: В.Табачковський, Г.Волинка й ін. Філософські розвідки соціально-політичного життя у сучасній Україні. Аналітична тенденція у розвитку української філософії XXI ст. (М.Попович, С.Кримський й ін.). Сучасні дослідження з історії української філософії. Плідний діалог української і сучасної західноєвропейської філософії. Основні напрямки філософських досліджень у сучасному українському науковому дискурсі.

7. План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання	К-сть год.
1, 2	Що таке філософія. «Людина – світ» як основний предмет філософії. Коло філософських проблем	Лекція, семінар	4
3,4	Світ і людина у філософії Давнього Сходу.	Лекція, семінар	4
5, 6, 7	Людина класичного західного світу (й класичної парадигми філософствування): Античність, Середні віки, Новий час	Лекція, семінар	7
8, 9	Людина та світ у неklasичній парадигмі філософствування	Лекція, семінар	3
10, 11, 12. 13	Людина у світі Новітнього часу (XX-XXI ст.): філософські обрії життєдіяльності	Лекція, семінар	8
14	Людина-суспільство-світ у сучасній українській філософії	Лекція, семінар	4

8. Самостійна робота

Частина інформації з кожної із тем відведена для самостійного опанування студентами. Загалом це становить 60 годин для денного відділення та 70 годин для заочного.

Метою самостійної роботи є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та послідовне формування у здобувачів вищої освіти самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації.

Проблемні питання здобувачі мають змогу обговорити з викладачем під час обов'язкових

консультації 1 раз на тиждень, або в інші часи за домовленістю з викладачем. Також доступні аудіолекції доц. Арсентьевої Г.О. в системі Moodle, аудіоконсультації у сервісі Viber (за графіком консультацій викладача), а також повідомлення та листування на платформі електронної пошти з обов'язковим двостороннім зв'язком під час онлайн-консультацій (за графіком консультацій викладача 1 раз на тиждень).

Назва теми	Графік самостійної роботи	Кількість годин	Контрольні заходи
Що таке філософія. «Людина – світ» як основний предмет філософії. Коло філософських проблем.	Виконання індивідуального тематичного завдання.	11	5 балів у загальних 100
Світ і людина у філософії Давнього Сходу.	Виконання індивідуального тематичного завдання.	11	5 балів у загальних 100
Людина класичного західного світу (й класичної парадигми філософствування): Античність, Середні віки, Новий час.	Виконання індивідуального тематичного завдання.	8	5 балів у загальних 100
Людина та світ у некласичній парадигмі філософствування.	Виконання індивідуального тематичного завдання.	12	5 балів у загальних 100
Людина у світі Новітнього часу (XX-XXI ст.): філософські обрії життєдіяльності.	Виконання індивідуального тематичного завдання.	7	5 балів у загальних 100
Людина-суспільство-світ сучасного українського соціуму (мовою філософії).	Виконання індивідуального тематичного завдання.	11	5 балів у загальних 100

9. Система та критерії оцінювання курсу

Види контролю: поточний, рубіжний(проміжна атестація).

Форма підсумкового контролю – іспит.

Оцінювання академічних успіхів студента з дисципліни «Людина і світ: філософський дискурс» здійснюється за такими критеріями та у відповідності до такої методики:

	Лекції	Семінарські (практичні) заняття	Самостійна робота студента	Підсумкове рубіжне опитування	
<i>Найменування завдань</i>	Тестові письмові опитування (за темами лекції) та реферативний звіт з 3-х тем навч. програми	Усні опитування, письмові тестові і не-тестові опитування (згідно з тематикою заняття)	Виконання тематичного (творчого) письмового завдання		<i>Разом</i>
Лекції Семінари СРС Підсумкове рубіжне опитування	15+15	40	10	15 (+5)	100

Підсумкова оцінка за семестр визначається як середня двох підсумкових рубіжних контролів за перший та другий змістовні модулі.

Екзамен проводиться за наявності незадовільної підсумкової оцінки або за вибором студента, як письмове опитування (містить /разом 15 запитань/ 5 теоретичних запитання,

10 тестових запитань) або як усний екзамен.

Отже, екзамен оцінюється за такою шкалою:

Поточне тестування						Підсумкове рубіжне опитування (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			15 + (5)	100
T 1	T 2	T.3	T 4	T 5	T 6		
10	10	30	10	10	10		

T1 ... T6 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85 – 89	B	добре	
75 – 84	C		
70 – 74	D	задовільно	
60 – 69	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Контроль знань здобувачів вищої освіти *заочного відділення* здійснюється шляхом виконання та подальшого захисту контрольної роботи, для виконання якої відкрито доступ до допоміжної інформації в системі, в системі дистанційного навчання НУ «Запорізька політехніка»: <https://moodle.zp.edu.ua> та у методичних вказівках до виконання контрольної роботи з дисципліни «Філософія: загальний курс», а також аудіоконсультації у сервісі Viber (за графіком консультацій викладача), а також повідомлення та листування на платформі електронної пошти arsentevagalia@gmail.com.

10. Політика курсу

Політика курсу базується на Положенні про систему забезпечення НУ «Запорізька політехніка» якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (системи внутрішнього забезпечення якості). Режим доступу:

[http://www.zntu.edu.ua/uploads/dept nm/Polozhennia pro zabezpechennia vakosti.pdf](http://www.zntu.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_zabezpechennia_vakosti.pdf)

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання Moodle), до яких має бути виконано певне завдання. Перескладання модулів (рубіжний контроль) відбувається тільки при наявності поважної причини пропуску із обов'язковим дозволом деканату.

Політика щодо академічної доброчесності: Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, досягнення результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі

використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел при виконанні проектних завдань. Списування під час рубіжного контролю та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, не дозволяються пропуски занять та запізнення з неповажних причин. Здобувачі освіти повинні приймати активну участь під час проведення занять, виконувати необхідний мінімум навчальної роботи, що є допуском до підсумкового контролю. Обов'язкове вимкнення мобільних девайсів під час відвідування занять в аудиторії.

В умовах впровадження дистанційної форми навчання за наявності об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, індивідуальний графік, знаходження на карантині і т. інш.) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватися самостійно, на засадах академічної доброчесності. При цьому щотижня здобувач вищої освіти має звітувати через електронну пошту або через систему дистанційного навчання Moodle про стан виконання завдань та раз на тиждень – за графіком консультацій - виходити на онлайн-консультацію.

Політика дотримання прав та обов'язків здобувачів вищої освіти. Права і обов'язки здобувачів вищої освіти відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» (https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf).

Політика конфіденційності та захисту персональних даних. Обмін персональними даними між викладачем і здобувачем вищої освіти в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3 «Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом».